

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen ter beantwoording voorgelegd aan de staatsecretaris van Veiligheid en Justitie over de brieven van de staatsecretaris van Veiligheid en Justitie over de uitwerking en behaalde resultaten in het kader van de ketenbrede aanpak inzake opsporing en vervolging van internationale misdrijven (kamerstuk 33 750 VI, nr. 27) en de reactie op de uitzending van EenVandaag over het Nederlandse 1F-beleid ten aanzien van Afghanen (kamerstuk 19 637, nr. 1703).

De voorzitter van de commissie,
Jadnanansing

Adjunct-griffier van de commissie,
Tielens-Tripels

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 1. Het 1F-beleid
 2. Kinderen en 1F-beleid
 3. Internationale Hoven en Tribunalen en 1F-beleid
 4. Het ambtsbericht in het kader van het 1F-beleid
 5. Gelijkheidsbeginsel en artikel 4: 6 Algemene wet bestuursrecht(Awb)
 6. De Taskforce Internationale Misdrijven
 7. Aanpak Rwanda
- II. Reactie van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie**

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Het 1F-beleid

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van bovengenoemde brieven van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. Zij hebben meerdere vragen. Deze leden willen allereerst zoveel mogelijk inzicht in de relevante feiten en de cijfers. Hoe vaak is de laatste 10 jaar artikel 1F aan asielzoekers tegengeworpen en hoe vaak aan andere vreemdelingen? Kan een uitsplitsing per jaar worden gemaakt? Welke nationaliteiten hebben deze 1F-ers? Hoeveel gezinsleden van 1F-ers hebben op grond van het tienjarenbeleid een verblijfsvergunning gekregen? Hoeveel 1F-ers hebben op basis van de humanitaire clause, zoals duurzaam geen uitzetting vanwege artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) en het onthouden van een vergunning disproportioneel, een verblijfsvergunning gekregen? Hoe vaak is door het Openbaar Ministerie (OM) aanvullend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van vervolging van een 1F-er? Hoe vaak is daadwerkelijk tot vervolging overgegaan en hoe vaak heeft dat tot een veroordeling geleid? Hoeveel procent van de 1F-ers is teruggekeerd naar het land van herkomst? Hoeveel procent is vanwege mogelijke strijd met artikel 3 van het EVRM niet uitzetbaar naar het land van herkomst? Hoeveel procent is naar een derde land teruggekeerd?

De leden van de PvdA-fractie vinden het zorgelijk dat er ondanks de vele tegenwerpingen van artikel 1F wegens een ernstig vermoeden van oorlogsmisdaden zo weinig nader onderzoek en opsporing door het OM plaatsvindt. Deze leden vinden het van groot belang dat de Nederlandse overheid na tegenwerping van artikel 1F zo snel mogelijk overgaat tot nader onderzoek en mogelijk vervolging. Waarom gebeurt dit nog steeds zo weinig? Kan de Staatssecretaris aangeven wat onder oriënterend onderzoek valt, dat in 62 1F-dossiers plaatsvindt? Waarom zijn er veel meer zaken in oriënterend onderzoek dan in opsporingsonderzoek? Op welke wijze wordt door de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) bijgehouden hoe concreet en hoe zwaar het vermoeden van oorlogsmisdaden in een individuele zaak is? Welke rol spelen de mate van zekerheid dat het daadwerkelijk een oorlogsmisdadiger betreft en de zwaarte van de verdenkingen (rol, functie, ernst en hoeveelheid van misdaden) bij de beslissing wel of niet over te gaan tot nader onderzoek en vervolging? Welke mogelijkheden zijn er in internationaal verband teneinde meer samenwerking op te zetten met bijvoorbeeld Interpol, Europol, het Internationaal Strafhof of één van de verschillende tribunalen ten behoeve van onderzoek en vervolging? Deze leden merken op dat er wel wat initiatieven tot samenwerking zijn, maar zij zijn van mening dat die kunnen worden uitgebreid. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het

vanuit het rechtstatelijk oogpunt zeer onbevredigend is vreemdelingen die artikel 1F tegengeworpen hebben gekregen niet nader te onderzoeken en/of te vervolgen? Deelt de Staatssecretaris de mening dat dit aspect ook de legitimiteit van het 1F-beleid onder druk kan zetten, mede gelet op de humanitaire consequenties van die tegenwerping? Komt de situatie voor dat de IND concludeert tot tegenwerping van artikel 1F, maar dat het OM in nader onderzoek onvoldoende aanknopingspunten voor een verdenking vindt? Welke gevolgen heeft dat voor de 1F-tegenwerping? Welke rol heeft de 1F-unit van de IND nog nadat eenmaal tot een 1F-tegenwerping en/of ongewenst verklaring en/of inreisverbod is gekomen? Op welke wijze blijft zij betrokken bij die zaken, bijvoorbeeld in het kader van nader onderzoek? In hoeveel procent van de zaken is in het geval van 1F-tegenwerpingen door de IND gebruik gemaakt van individuele ambtsberichten?

De leden van de PvdA-fractie hebben ook meerdere vragen over het toelatingsbeleid ten aanzien van vreemdelingen en hun gezinsleden die artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag tegengeworpen hebben gekregen. Deze leden zijn van mening dat Nederland in grote lijnen een afgewogen 1F-beleid heeft, dat zorgvuldig toetst of er verdeningen van oorlogsmisdaden zijn. De gespecialiseerde 1F-unit van de IND draagt bij aan de professionalisering van dit beleid. Zij zijn nog altijd verheugd dat er in 2008 een regeling voor de gezinsleden van 1F-ers is gekomen waardoor zij een vergunning hebben kunnen krijgen. Desalniettemin zien deze leden nog een aantal blijvende knelpunten in het beleid. Zij krijgen regelmatig signalen van langdurig in Nederland verblijvende gezinnen waarvan vaak de vader een 1F-status heeft en de gezinsleden een verblijfsvergunning hebben. Deze gezinnen leven regelmatig in langdurige, voortdurende onzekerheid, zonder perspectief op duidelijkheid over de toekomst. Sterker nog, een scheiding tussen gezinsleden hangt voortdurend als een zwaard van Damocles boven deze gezinnen. De terugkeer van de betreffende 1F-er is bovendien vaak niet op korte termijn en soms duurzaam onmogelijk.

De leden van de PvdA-fractie voelen mee met deze gezinnen, zeker ook omdat het bijna altijd 1F-ers betreft jegens wie geen nader onderzoek of vervolging is ingesteld en bij wie het soms om een relatief lichte dan wel betwiste categorie van verdachte feiten gaat. Voornoemde leden horen graag de opvatting van de Staatssecretaris over deze problematiek, waar ook vele burgemeesters zich betrokken bij hebben getoond. Zij willen ook meer duidelijkheid over de invulling van de voorwaarden voor zeer lang verblijvende 1F-ers teneinde in aanmerking te kunnen komen voor een verblijfsvergunning. Het betreft gevallen waarbij artikel 3 EVRM zich duurzaam verzet tegen uitzetting en het blijvend onthouden van een verblijfsvergunning disproportioneel is. Wanneer wordt aan de criteria voldaan en in welke gevallen is in dit kader sprake van een uitzonderlijke situatie? Deze leden merken op dat de bedoeling van de in 2008 ingevoerde humanitaire clause was om tijdsverloop te kunnen laten leiden tot een andere waardering van de feiten, maar constateren dat dit tot nu toe zelden in een individuele zaak is aangenomen. Wat is hier de oorzaak van? Hoeveel aanvragen zijn er gedaan, waarin een beroep op deze humanitaire clause is gedaan? Deelt de Staatssecretaris de mening dat dit speciale beleid vrijwel betekenisloos is als het nooit wordt toegepast? Zij zouden graag zien dat dit uitzonderingsbeleid beter gaat functioneren. Ook zouden deze leden graag zien dat de IND en de Dienst Terugkeer en Vertrek in individuele zaken op eigen initiatief regelmatig onderzoeken doen of er nog uitzettingsbelemmeringen zijn vanwege strijdigheid met artikel 3 EVRM. De Staatssecretaris heeft een extra verantwoordelijkheid in zaken waar terugkeer en verblijf duurzaam onmogelijk lijken, namelijk het regelmatig actief te bezien of wel een

duurzame oplossing kan worden gevonden. Deelt de Staatssecretaris deze mening?

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brieven. Zij vragen of de Staatssecretaris de visie deelt dat Nederland geen vrijhaven mag zijn voor oorlogscriminelen en terroristen. Zo ja, is de Staatssecretaris bereid het EVRM op te zeggen, op grond waarvan 1F-ers vaak niet kunnen worden uitgezet? Hoeveel 1F-ers vallen onder de bescherming van artikel 3 EVRM? Wat wordt gedaan teneinde de vertrekplicht van deze 1F-ers toch te bekrachtigen? Hoeveel vreemdelingen zijn tot op heden aangemerkt als 1F-er en hoeveel daarvan hebben Nederland aantoonbaar al of niet gedwongen verlaten? Kan worden aangegeven of en zo ja hoeveel 1F-ers momenteel opvang dan wel woonruimte krijgen en/of een bijstandsuitkering dan wel bijzondere bijstand ontvangen? Kan de Staatssecretaris dit tegengaan? Zo nee, waarom niet?

De leden van de PVV-fractie vragen of kan worden gegarandeerd dat aan geen enkele Afghaan, die thans is aangemerkt als 1F-er, verblijfsrecht wordt toegekend? Zo nee, waarom niet? Hoeveel Syrische asielzoekers zijn aangemerkt als 1F-er en hoeveel daarvan verblijven nog in Nederland? Wat doet de Staatssecretaris teneinde te voorkomen dat deze groep, net als het geval is met veel Afghaanse 1F-ers, in Nederland blijft?

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brieven. Zij waarderen de algemene inzet van de Staatssecretaris straffeloosheid tegen te gaan en een actief beleid te voeren op het gebied van internationale misdrijven. Deze leden hebben echter nog een aantal zeer kritische kanttekeningen over de praktische toepassing van het 1F-beleid en de effecten hiervan.

De leden van de D66-fractie signaleren verschillende problemen inzake toepassing van het 1F-beleid. Zij willen graag voorop stellen dat zij het uitgangspunt delen dat diegenen die zich schuldig hebben gemaakt aan ernstige misdaden geen bescherming moeten krijgen in Nederland. Ook achten zij het onwenselijk als slachtoffers oog in oog komen te staan met de daders uit hun land van herkomst. Genoemde leden vrezen echter dat het huidige beleid contraproductief kan werken, omdat vreemdelingen worden beschuldigd van oorlogsmisdaden maar niet strafrechtelijk worden vervolgd. Daarnaast constateren voornoemde leden dat de IND enkele 1F-ers niet gedwongen uit mag zetten op grond van artikel 3 van het EVRM, maar deze mensen wel ongewenst verklaard worden of een inreisverbod opgelegd krijgen, waardoor zij hun rechten op sociale voorzieningen verliezen. Sommigen personen bevinden zich al 14 jaar in deze gecreëerde illegaliteit.

De leden van de D66-fractie lezen in de rapportagebrief dat «de gedachte achter het barrièremodel is dat alle mogelijke instrumenten moeten worden ingezet om te voorkomen dat daders van internationale misdrijven Nederland binnen komen, dat zij zich hier vestigen en dat zij straffeloos blijven voor de gepleegde misdrijven.» Deze leden menen dat de genoemde onuitzetbare 1F-ers in een grijs juridisch gebied vallen, hetgeen door verschillende internationale organisaties is bekritiseerd. Daarnaast worden deze vermeende plegers van ernstige misdrijven niet vervolgd. Hierdoor blijven zij dus straffeloos en lopen slachtoffers alsnog het risico hun vermeende daders tegen het lijf te lopen.

De leden van de D66-fractie lezen dat Nederland betrokken is bij de revisie van «Guidelines on the exclusion clauses Article 1F» van het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de VN (UNHCR). Wat is de inzet van Nederland met betrekking tot deze revisie? Wat voor input heeft de

Staatssecretaris geleverd en wat waren de beoogde uitkomsten? Kan de voortgang van deze revisie worden gedeeld met de Kamer?

De leden van de D66-fractie constateren dat de vraag of er sprake is van ernstige redenen zoals genoemd in artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag sinds 2001 wordt beantwoord door de »personal en knowing participation test«. In artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag staat dat vreemdelingen waarbij ernstige redenen zijn te veronderstellen dat zij zich hebben schuldig gemaakt aan oorlogsmisdaden worden uitgesloten van de vluchtelingenstatus. De term «ernstige redenen» is nader uitgewerkt in de »personal and knowing participation test«. Naar aanleiding van een voorstel van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) is in 2001 de «personal and knowing participation test» ingevoerd in Nederland. Dit systeem is gebaseerd op Canadese Jurisprudentie. Deze leden constateren dat Nederland nog één van de weinige landen is ter wereld die dit systeem gebruikt. Onlangs is Canada na een uitspraak van de Supreme court of Canada gestopt met dit systeem omdat het systeem niet zou voldoen aan de individuele toetsing van een vreemdeling (Ezokola v. Canada (Citizenship and Immigration), 2013 SCC 40). Voornoemde leden vragen waarom dit systeem nog wel voldoet aan de maatstaven van Nederland, naar eigen zeggen internationaal een voortrekker op het gebied van internationale misdrijven.

De leden van de D66-fractie constateren dat in het Vluchtelingenverdrag niet nader wordt uitgewerkt onder welke voorwaarden een vreemdeling onder artikel 1F valt. In paragraaf 149 van het UNHCR Handboek is wel uitgewerkt wanneer een vreemdeling onder artikel 1F valt. Zo is het niet noodzakelijk dat iemand strafrechtelijk veroordeeld is. Zoals eerder vermeld is het asielrecht ervoor bedoeld de vreemdeling te beschermen die vlucht voor onrecht, niet de vreemdeling die vlucht voor gerechtigheid. De laatste groep vreemdelingen mag internationale strafrechtelijke vervolging niet ontlopen. In het strafrecht moet een strafbaar feit door de aanklager worden bewezen, er is sprake van een onschuldpresumptie. In het bestuursrecht ligt dit anders. Zo geeft artikel 1F aan dat er sprake moet zijn van een ernstige reden. Het verschil in de bewijsmaatstaf tussen het strafrecht en het bestuursrecht heeft ertoe geleid dat er in Nederland slechts vijf 1F-ers strafrechtelijk zijn veroordeeld. Daarnaast is van belang op te merken dat de bestuursrechter enkel een marginale toets toepast. De burgerlijke rechter en de strafrechter toetsen inhoudelijk en zelfstandig de feiten en omstandigheden. De bestuursrechter toetst enkel procedureel de manier waarop het bestuursorgaan de feiten heeft vastgesteld en heeft toegepast. Daarom vragen voornoemde leden of het mogelijk is in 1F-zaken te kiezen voor een restrictievere uitleg en de term «ernstige redenen» te veranderen in «een redelijk vermoeden van schuld». Hierdoor zou een 1F-dossier kunnen worden gebruikt in een strafrechtelijk onderzoek. Deze aanpassing wordt door het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) en de UNCHR aanbevolen. Kan de Staatssecretaris hierop ingaan?

De leden van de D66-fractie constateren dat bij vreemdelingen die vallen onder artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag niet meer getoetst wordt aan artikel 1A van dit Verdrag. Om die reden zijn er vreemdelingen met een asielgrond die niet in Nederland mogen verblijven omdat hun asielgrond niet getoetst wordt. Omdat artikel 3 van het EVRM in Nederland een absolute werking heeft kan deze groep mensen niet terug naar het land van herkomst. Deze leden vragen daarom of het niet wenselijker is 1F-ers te toetsen aan artikel 1A van het Verdrag. Indien een 1F-er wel degelijk een asielgrond heeft dan kan Nederland de vreemdeling in sommige omstandigheden niet uitzetten, bijvoorbeeld indien artikel 3 van het EVRM van toepassing is.

De leden van de D66-fractie merken op dat de medewerking van de vreemdeling des te meer van belang is in zaken waar artikel 3 van het EVRM aan uitzetting naar het land van herkomst in de weg staat, omdat in dat geval van de vreemdeling wordt verlangd inspanningen te verrichten om te vertrekken naar een derde land. Deze leden vragen hoe dit in de praktijk tot uitwerking komt. Hoeveel onuitzetbare 1F-ers zijn er in het verleden al vertrokken naar derde landen? Welke derde landen zijn er bereid gevonden onuitzetbare 1F-ers toe te laten? Waarom zouden deze derde landen niet de 1F uitsluiting tegenwerpen of betreft dit derde landen die het VN Vluchtelingenverdrag niet hebben geratificeerd? Deze leden vragen of dit beleid impliceert dat Nederland niet restrictief genoeg is met het tegenwerpen van de 1F uitsluiting en dat derde landen hier een ruimere interpretatie aan geven. Voornoemde leden hebben onlangs vernomen dat bijvoorbeeld Duitsland uitgeprocedeerde 1F-ers een verblijfsvergunning geeft. Dit vermeldt de nationale ombudsman ook in zijn rapport van 2 oktober 2013 (2013/143). Is de Staatssecretaris hiervan op de hoogte?

De leden van de D66-fractie constateren dat in een rapportage van de ACVZ uit 2008 ervoor wordt gewaarschuwd dat de zogenaamde duurzaamheids- en proportionaliteitstoets voor 1F-ers in de praktijk een dode letter (b)lijkt te zijn. Deze leden willen graag weten hoe vaak het sinds 2008 is voorgekomen dat personen die ooit op basis van artikel 1F van asiel zijn uitgesloten, op basis van de duurzaamheids- en proportionaliteitstoets een verblijfsvergunning hebben verkregen.

De leden van de D66-fractie merken op dat uit de jurisprudentie (bijvoorbeeld LJN BX9999) volgt dat de IND in het kader van de duurzaamheids- en proportionaliteitstoets bij de beoordeling van de (dis)proportionaliteit van de situatie van de aanvrager een vergelijking maakt met de situatie van andere langdurig niet uitzetbare 1F-ers. Alleen wanneer de consequenties van het onthouden van een verblijfsvergunning voor de aanvrager in vergelijking met andere langdurige niet uitzetbare 1F-ers disproportionele consequenties heeft, komt deze in aanmerking voor een verblijfsvergunning. Deze leden willen graag weten op basis van welke informatie de rechter een inschatting kan maken van de situatie van langdurig niet uitzetbare 1F-ers in algemene zin. Ook vragen deze leden of de Staatssecretaris een goed beeld heeft van de psychische, fysieke en/of financiële situatie van langdurig niet uitzetbare 1F-ers in algemene zin. Zo ja, kan die situatie worden omschreven? In welke zin wijkt de situatie van diegenen die tot nu toe op basis van de duurzaamheids- en proportionaliteitstoets een verblijfsvergunning hebben gekregen af van de situatie van andere langdurig niet uitzetbare 1F-ers?

De leden van de D66-fractie constateren dat in landen als het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen 1F-ers die vanwege artikel 3 van het EVRM niet uitzetbaar zijn een tijdelijke verblijfsvergunning krijgen. Kan de Staatssecretaris uiteenzetten waarom Nederland niet ditzelfde beleid voert? Kan worden onderzocht hoe dit beleid in de genoemde landen werkt en wat de effecten daarvan zijn?

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de brieven. Zij constateren met teleurstelling dat het Nederlandse 1F-beleid zich nog altijd niet verdraagt met de uitgangspunten van een humanaan asielbeleid.

Met betrekking tot het Nederlandse 1F-beleid in het algemeen, vragen de leden van de ChristenUnie-fractie of de Staatssecretaris het voornemen heeft wijzigingen aan te brengen in het 1F-beleid om het zodoende humaner te maken. Is de Staatssecretaris van mening dat er (zo nodig

tijdelijk) meer capaciteit moet worden uitgetrokken teneinde verdachten voor de rechter te brengen? Is een periode van twee jaar waarin alles op alles wordt gezet bewijsmateriaal te verzamelen en vervolging mogelijk te maken, redelijk? Is de Staatssecretaris voorts van mening dat, indien strafrechtelijke vervolging binnen deze termijn niet mogelijk is, daarna de 1F status opheffen dient te worden? Zo nee, waarom niet? Welke termijn wordt wel redelijk geacht? Is de Staatssecretaris bereid de eis te laten vallen dat 1F-ers zelf moeten aantonen dat ze onschuldig zijn? Kan duidelijk worden aangegeven waarom de Nederlandse positie hierin zoveel afwijkt van andere lidstaten binnen de Europese Unie?

2. Kinderen en 1F-beleid

De leden van de D66-fractie constateren dat het beleid dat na tien jaar verblijf aan een kind van een 1F-er niet meer de 1F-status van de ouder wordt tegengeworpen, alleen nog maar te vinden is in het asielbeleid, niet meer in het reguliere migratiebeleid. Dat betekent dat kinderen van een 1F-ouder nooit succesvol een andere dan een asielvergunning kunnen aanvragen. De wijziging is ingevoerd bij het Wijzigingsbesluit Vreemdelingencirculaire (WBV) 2013/5, een grootschalige herziening van de Vreemdelingencirculaire met twee doelen: de Wet modern migratiebeleid en niet-inhoudelijke wijzigingen die een redactionele verbetering beogen. Deze leden zijn van mening dat de achteruitgang van de positie van kinderen van 1F-ouders onder geen van deze doelen valt. Is dit een bewuste, fundamentele aantasting van de rechtspositie van een kwetsbare groep of is het slechts een redactionele fout? Voornoemde leden vragen hoe de wijziging zich verhoudt tot de motivering van de beleidswijziging uit 2008, waaraan dwingende juridische argumenten aan ten grondslag lagen. In het tweede geval dient de beleidswijziging uiteraard zo snel mogelijk te worden aangepast.

De leden van de D66-fractie zijn ook bezorgd over de positie van kinderen met 1F-ouders in relatie tot het kinderpardon. De kinderen met een 1F-ouder zijn uitgesloten voor de Regeling langdurig verblijvende kinderen. In feite worden kinderen hiermee gestraft voor mogelijke daden van hun ouders. Deze leden menen dat dit zich niet verhoudt tot artikel 2, tweede lid van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waarin is bepaald dat kinderen niet bestraffend of discriminerend mogen worden behandeld op basis van de status of activiteiten van hun ouders. Graag ontvangen deze leden een reactie van de Staatssecretaris.

3. Internationale Hoven en Tribunalen en 1F-beleid

De leden van de D66-fractie zijn tevens benieuwd naar de verhouding tussen het 1F-beleid en de internationale hoven en tribunalen die in Nederland gevestigd zijn. Als verdachten worden vrijgesproken door een internationaal strafhof of tribunaal en asiel in Nederland aanvragen, kan aan hen dan nog steeds de 1F uitsluiting tegengeworpen worden? Zo ja, acht de Staatssecretaris dat een 1F tegenwerping de rechtsmacht van het een internationaal hof of tribunaal ondermijnt? Zij vragen hoe hier politiek mee omgegaan zal worden door de Staatssecretaris.

4. Het ambtsbericht in het kader van het 1F-beleid

De leden van de PvdA-fractie willen nog een aantal punten aan de orde stellen, allereerst de rol van het ambtsbericht over de Afghaanse veiligheidsdiensten. Op basis van dat ambtsbericht zijn jegens vele Afghanen aan wie artikel 1F is tegengeworpen ernstige vermoedens van oorlogsmisdaden aangenomen. Voor velen van hen geldt dat zij nooit zijn vervolgd. Verschillende belangenorganisaties hebben vraagttekens

geplaatst bij dit ambtsbericht, onder andere omdat het niet op openbare bronnen is gebaseerd. Kan de Staatssecretaris aangeven of er reeds openbare bronnen zijn die de informatie uit het ambtsbericht bevestigen? Is de Staatssecretaris bereid bij voorkeur en zo veel mogelijk individuele informatie aan de basis te leggen van beslissingen omtrent de tegenwerping van artikel 1F aan vreemdelingen? Deze leden horen graag van de Staatssecretaris welke mogelijkheden er zijn voor vreemdelingen de tegenwerping van 1F te ontcrachten. Welke voorbeelden van bewijsmiddelen kunnen deze vreemdelingen overleggen teneinde succesvol op te komen tegen de op een collectief ambtsbericht gebaseerde verdenking?

De leden van de SP-fractie willen weten of het klopt dat een aantal bronnen van het ambtsbericht 2000 van de Minister van Buitenlandse Zaken geheim is, waardoor tegenbewijs lastig is. Op welke manier kan een Afghaanse 1F-er aantonen dat het roulatiesysteem niet heeft bestaan of dat hij zich niet aan oorlogsmisdaden heeft schuldig gemaakt als zijn of haar curriculum vitae niet te checken is in Afghanistan?¹ Wat acht de Staatssecretaris acceptabel tegenbewijs voor Afghaanse 1F-ers en kunnen daar praktische voorbeelden van worden gegeven? Erkent de Staatssecretaris dat de discussie over het 1F-beleid voor onderofficieren en officieren die werkzaam zijn geweest bij de KhAD/WAD (de staatsinlichtingendienst van Afghanistan) tot een eind kan worden gebracht door een nieuw ambtsbericht? Zo nee, waarom niet? Afghanistan is immers op dit moment veel toegankelijker dan in 2000 en staat hiervoor open², waardoor nader onderzoek naar dat ambtsbericht makkelijker is. Bovendien is destijds gebruik gemaakt van informatie van de Pakistaanse veiligheidsdienst, die een fel tegenstander was en is van de KhAD/WAD. Erkent de Staatssecretaris dat dit laatste de geloofwaardigheid niet ten goede komt? Kan in dit licht worden gereageerd op het artikel »Vervolg ons dan«, waarin wordt gesteld dat informanten aan het betreffende ambtsbericht hebben gewerkt die er alles aan hebben gedaan medewerkers van de KhAD/WAD, onschuldig of niet, zwart te maken?³ De leden van de SP-fractie willen voorts een reactie op het antwoord van de voormalig directeur van de Afghaanse veiligheidsdienst de heer Saleh op de vraag of iedere KhAD/WAD medewerker aan foltering deed, namelijk: «Wel op de verhoorafdeling, maar daar werkten maar een paar honderd mensen die ook niet eens allemaal betrokken zijn geweest bij foltering en oorlogsmisdaden.» En op de bewering van dezelfde oud-directeur «dat iedereen bij KhAD/WAD zich schuldig heeft gemaakt meer een mythe dan realiteit is.» Zijn dergelijke bronnen gebruikt bij het opstellen van betreffend ambtsbericht? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris alsnog bereid in gesprek te gaan met National Directorate of Security over deze discussie? Zo nee, waarom niet? De leden van de SP-fractie vragen de Staatssecretaris voorts een reactie te geven op de petitie die dinsdag 4 februari jl. aan de vaste Kamercommissie van Veiligheid & Justitie is aangeboden door de Stichting 1F.

De leden van de D66-fractie constateren dat de inhoud van ambtsberichten een grote rol speelt in het gebruiken van de 1F-tegenwerping. Op grond van het ambtsbericht betreffende de veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan van 29 februari 2000 is aan de groep (onder)officieren van de KhAD/WAD collectief 1F tegengeworpen. Er wordt in dat ambtsbericht melding gemaakt van een rotatiesysteem waardoor alle (onder)officieren persoonlijk betrokken zouden zijn geweest

¹ Uitspraken medewerker IND 1F-unit tijdens werkbezoek vaste Kamercommissie V&J begin 2013.

² <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3242727/2012/04/18/Afghanen-serieusonderzoeken.dhtml>

³ <http://www.vn.nl/Archief/Politiek/Artikel-Politiek/Vervolg-ons-dan.htm>

bij mensenrechtenschendingen. Deze conclusies uit het ambtsbericht maken het voor deze groep die asiel heeft gezocht in Nederland bijna onmogelijk de 1F-tegenwerping te weerleggen. Dit ambtsbericht is tot stand gekomen op basis van anonieme bronnen. Deze leden vragen de Staatssecretaris of ambtsberichten voortaan op transparantere wijze tot stand gebracht kunnen worden. Ook vragen zij het ambtsbericht betreffende de veiligheidsdiensten in communistisch Afghanistan van 29 februari 2000 op objectiviteit en juistheid te herzien. Wat zijn de voor- en nadelen van het instellen van een staatscommissie die de Afgaanse 1F-ers in Nederland opnieuw kan toetsen?

5. Gelijkheidsbeginsel en artikel 4:6 Algemene wet bestuursrecht(Awb)

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de uitspraak van de rechtbank Roermond van 8 augustus 2012. Eiser in die zaak had bij zijn vervolgaanvraag een lijst met namen van 48 personen overgelegd onder vermelding van de rang die de betrokken personen binnen de KhAD/Wad hadden bekleed. Deze 48 personen hebben een verblijfsvergunning. Eiser deed een beroep op het gelijkheidsbeginsel en de rechtbank veroordeelde de regering tot een onderzoek. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft uitspraak gedaan. Het hoger beroep is afgewezen: de betreffende asielzoeker had de lijst eerder moeten overleggen. Nu dat te laat was gedaan, werd de zaak afgewezen, gebruik makend van artikel 4:6 Awb. Deze leden hebben ook vernomen dat de rechtbank Rotterdam, wijzend op de uitspraak van 8 augustus 2012 en overwegend dat de regering zich in het geheel niet heeft ingespannen het beroep op het gelijkheidsbeginsel inhoudelijk te toetsen, het beroep van een andere klager gegrond heeft verklaard. Ook in die zaak heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State uitspraak gedaan. De uitspraak van de rechtbank Rotterdam is in stand gebleven. Het beroep op het gelijkheidsbeginsel is daar dus wel gehonoreerd. Hoe wordt dat verschil verklaart en hoe werkt dat door in het beleid van de Staatssecretaris?

6. De Taskforce Internationale Misdrijven

De leden van de SP-fractie willen weten wat de Taskforce Internationale Misdrijven kan en zal betekenen voor 1F-ers die wegens een uitzetbevel niet in het land van herkomst kunnen worden vervolgd. Zullen alle zaken van in Nederland verblijvende 1F-ers, die niet uitgezet dan wel uitgeleverd kunnen worden, nogmaals tegen het licht worden gehouden teneinde te beoordelen of alsnog vervolging kan worden ingesteld? Zo nee, waarom niet? Is er genoeg capaciteit bij politie, OM en Taskforce teneinde een strafrechtelijk onderzoek te starten naar alle 1F-ers die niet terug kunnen naar het land van herkomst?

De leden van de SP-fractie vragen of het klopt dat de prioriteiten van de Taskforce meer liggen op het onthouden of ontnemen van een verblijfsvergunning c.q. Nederlanderschap in plaats van op strafrechtelijk onderzoek en vervolging? Zo nee, waarom niet? Waar ligt in het Nederlandse 1F-beleid de focus: op waarheidsvinding en eventueel vervolging of op uitzetting? Graag ontvangen deze leden een toelichting van de Staatssecretaris.

7. Aanpak Rwanda.

De leden van de SP-fractie willen graag een reactie op het voorbeeld dat Amnesty International schetst in de brief van 31 januari 2014 over samenwerking op justitieel terrein met Rwanda, namelijk de zaak van de Rwandese oppositieleidster Victoire Ingabire, waardoor twijfel is ontstaan of de Rwandese rechtspraak wel aan de internationale standaarden

voldoet.⁴ Kan worden toegelicht wat wordt bedoeld als de kwaliteit van de Rwandese rechtspraak inmiddels op een dusdanig niveau is gebracht dat deze voldoet aan de internationale standaarden volgens onder meer het International Criminal Tribunal for Rwanda en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM)?

De leden van de SP-fractie vernemen graag of het klopt dat de strafbaarstelling voor oorlogsmisdrijven pas in 2012 in Rwanda is ingevoerd, terwijl retroactieve strafbaarstelling volgens de Rwandese Grondwet is uitgesloten en alleen voor genocide en misdrijven tegen de menselijkheid op deze regel een uitzondering lijkt te zijn gemaakt.⁵ Voor die tijd lijkt de strafrechtelijke aansprakelijkheid voor oorlogsmisdaden niet in de nationale wetgeving te zijn vastgelegd. Wat betekent dit alles voor de rechtsmacht als het gaat om oorlogsmisdrijven? Kan bij het eventueel ontbreken van de rechtsmacht nog wel worden uitgeleverd? Graag ontvangen deze leden een uitgebreide toelichting en onderbouwing van de Staatssecretaris. Wat kan Nederland betekenen voor de vervolging van dergelijke misdaden?

Welke waarde hecht de Staatssecretaris voorts aan het boek van Reyntjens, waarin de wijze wordt beschreven waarop in Rwanda de rechtspleging wordt misbruikt teneinde onschuldige tegenstanders te elimineren en ook schuldige medestanders te sparen?⁶

De leden van de SP-fractie vragen waarom de Staatssecretaris gedwongen terugkeer van 1F-ers naar Rwanda mogelijk acht, als hij tegelijkertijd in de brief d.d. 31 januari 2014 stelt dat terugkeer pas aan de orde is als na gerechtelijke procedures onherroepelijk vast is komen te staan dat geen sprake is van een artikel 3 EVRM beletsel. Er is immers hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank Den Haag d.d. 20 december 2013.⁷ Is de Staatssecretaris derhalve bereid niet uit te zetten totdat na de gerechtelijke procedures onherroepelijk is vast komen te staan dat betrokkenen geen risico lopen op schending van artikel 3 EVRM? Zo nee, waarom niet?

De leden van de SP-fractie willen tevens een reactie van de Staatssecretaris op de suggestie van de rechtbank Den Haag het proces in Rwanda te laten waarnemen en te bedingen dat deze zich kan laten bijstaan door een buitenlandse advocaat. Erkent de Staatssecretaris dat de rechtbank Den Haag eigenlijk stelt dat geen sprake is van mogelijke schending van artikel 3 EVRM, maar dat er wel aanvullende waarborgen nodig zijn? Zo nee, waarom niet? Indien deze uitspraak standhoudt, gaat de Staatssecretaris de suggestie van de rechter dan vastleggen in aanvullende afspraken met Rwanda? Zo nee, waarom niet? Is de Staatssecretaris voornemens voortaan het proces van alle uitgezette Rwandese 1F-ers waar te laten nemen en rechtsbijstand te laten bedingen door een buitenlandse advocaat? Zo nee, waarom niet? Erkent de Staatssecretaris dat het Rwanda-tribunaal dezelfde twijfels heeft als de rechtbank Den Haag over de rechtspleging in Rwanda, omdat er wordt gevraagd om een extra safeguard?⁸ Welke waarde hecht de Staatssecretaris aan deze extra safeguard?

De leden van de SP-fractie willen vervolgens weten van hoeveel mensen sinds 2008 alsnog op grond van artikel 1F besloten is de vergunning in te trekken. Is tegen deze 1F-ers direct een strafrechtelijk onderzoek gestart?

⁴ Trouw, 8 januari 2014, blz. 9, «Teeven mag Rwandezes gedwongen uitzetten»

⁵ Artikel 20 Constitution of the Republic of Rwanda, 4 juni 2013, Official Gazette of the Republic of Rwanda, 17 juni 2010, p. 10.

⁶ Professor Filip Reyntjens, 'Political Governance in Post-Genocide Rwanda', december 2013

⁷ AWB 13/6260

⁸ Zaak Ahorugeze – Zweden, 37075/09, 27 oktober 2011, par. 127

Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoeveel van hen is alsnog berecht en bestraft of is vervolging ingesteld?

De leden van de PVV-fractie vernemen graag hoe het mogelijk is dat de Rwandees Jean Baptiste Mugimba, die een zeer belangrijke rol heeft gespeeld in de Rwandese genocide, aanvankelijk in het bezit is gesteld van een verblijfsvergunning. Welke knelpunten zijn er in het screeningsproces en hoe wordt daarmee omgegaan?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de samenwerking op vreemdelingrechtelijk terrein met Rwanda en begrijpen dat er op basis van het Memorandum of Understanding meer gedwongen uitzettingen naar Rwanda moeten gaan plaatsvinden, ook van Rwandese burgers met een 1F-status. De rechtbank Den Haag heeft onlangs bepaald dat er voor terugkeer naar Rwanda geen artikel 3 EVRM beletsel is. Er is hoger beroep ingesteld tegen deze uitspraak. Deze leden gaan er vanuit dat de Staatssecretaris pas zal beginnen met gedwongen uitzettingen als dit hoger beroep ongegrond is verklaard. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat er pas gedwongen uitzettingen zullen plaatsvinden als dit hoger beroep ongegrond verklaard is?

Daarnaast hebben voornoemde leden vooralsnog twijfels over de mensenrechtensituatie in Rwanda. Is de Staatssecretaris bereid als er na uitlevering of gedwongen uitzetting een proces gestart wordt tegen deze personen, deze te laten monitoren, al dan niet door een EU monitoring mission? Wat zal de Staatssecretaris doen als tijdens de strafprocessen in Rwanda zou blijken dat er geen sprake is van een eerlijk proces of wanneer andere ernstige mensenrechtenschendingen plaatsvinden?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de Staatssecretaris tevreden is met de kwaliteit van de Rwandese rechtspraak en dat deze inmiddels voldoet aan de internationale standaarden. Zonder deze verbeteringen in twijfel te trekken, vragen deze leden hoe deze positieve berichten zich verhouden tot de ernstige zorgen die internationale mensenrechtenorganisaties nog altijd uiten. Zo geeft onder meer Human Rights Watch (HRW) aan dat de praktijk van willekeurige arrestaties, detenties, executies, martelpraktijken, verdwijningen en intimidaties, vooral tegen politieke tegenstanders en critici, nog altijd voortduurt. Ook claimt HRW dat politieke tegenstanders en critici ook buiten de landsgrenzen van Rwanda, tot in Europa aan toe, worden lastiggevallen, bedreigd en geïntimideerd. Bovendien kunnen dergelijke personen lang niet altijd rekenen op een eerlijk proces. Kan de Staatssecretaris aangeven of hij zich in dat beeld herkent? Kent de Staatssecretaris ook de wijze waarop de Rwandese autoriteiten zijn omgegaan met Mutabazi? Is hij zich er bijvoorbeeld van bewust dat de Rwandese autoriteiten weigeren te erkennen of Mutabazi toegang heeft tot een advocaat? Kan de Staatssecretaris reageren op de bevindingen van Amnesty Internationaal aangaande het proces van Victoire Ingabire: «The accused was not treated in a fair and impartial way».⁹

De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat de regering een Memorandum of Understanding heeft ondertekend. Is de Staatssecretaris bereid dit Memorandum integraal, zo nodig vertrouwelijk, te delen met de Kamer en kenbaar te maken in hoeverre dit garanties bevat ten aanzien van de mensenrechten en rechtsgang, in het bijzonder voor personen die in Rwanda worden verdacht van strafbare feiten en worden uitgezet.

⁹ Justice in Jeopardy: the first instance trial of Victoire Ingabire, Amnesty International, 2013, P. 26.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat in de recente brief van de Staatssecretaris wordt aangegeven dat, naar aanleiding van een screening, in een aantal gevallen een 1F-status is tegengeworpen. Kan worden aangegeven in hoeveel gevallen dit is voorgekomen, van hoeveel genaturaliseerde Rwandezers het Nederlanderschap is ingetrokken en voor hoeveel personen het voornemen bestaat het Nederlanderschap in te trekken? De Staatssecretaris geeft aan dat Nederland «niet het eerste noch het enige land» is wat zich heeft voorgenomen verdachten van internationale misdrijven uit te leveren aan Rwanda. Kan worden aangegeven welke landen niet overgaan tot dergelijke uitleveringen en welke motieven zij hiervoor hebben? Kan voorts worden ingegaan op hoe de Staatssecretaris rechten, zoals neergelegd in artikelen 3 en 6 van het EVRM, weegt voor de personen die hij wenst uit te zetten? De regering Staatssecretaris maakt verder melding van het feit dat Rwanda de garantie heeft afgegeven dat personen die door Nederland worden uitgeleverd zullen worden gedetineerd in de Mpanga-gevangenis. Geldt deze garantie voor de volledige periode dat iemand gedetineerd wordt? Kan de Staatssecretaris aangeven welke andere garanties hij heeft bedongen?

II. Reactie van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie